

Ana-Maria Barbu

BAZA DE DATE ROMÂNEASCĂ DIN CADRUL PLATFORMEI NEOROM

INTRODUCERE

Cercetarea prezentată în acest articol reprezintă contribuția românească la proiectul Neorom, care are ca obiectiv inventarierea cuvintelor nou-apărute anual în presa scrisă, în paralel pentru următoarele limbi romanice: catalană, franceză (din Franța, Belgia și Québec), galiciană, italiană, portugheză (din Portugalia și Brazilia), română și spaniolă. Proiectul Neorom se desfășoară sub egida Rețelei Panlatine de Terminologie Realiter (<http://www.realiter.net>) și a Uniunii Latine (<http://www.unilat.org>) și este condus de Maria Teresa Cabré, profesor la Institutul Universitar de Lingvistică Aplicată din cadrul Universității Pompeu Fabra din Barcelona. El este concretizat printr-o platformă de căutare a cuvintelor inventariate în bazele de date corespunzătoare limbilor implicate. Platforma Neorom se găsește la adresa <http://obneo.iula.upf.edu/bneorom/index.php>.

Sunt considerate *neologisme* cuvintele nou-apărute în presa scrisă: pe de o parte, acele cuvinte care nu sunt înregistrate în niciunul dintre principalele dicționare românești, chiar dacă intrarea lor în limbă e posibil să nu fie de dată foarte recentă, iar, pe de altă parte, acele cuvinte care nu au intrat propriu-zis în limbă, dar reprezintă mărturii asupra mijloacelor de îmbogățire a limbii și asupra inventivității lingvistice. Subliniem că în baza de date Neorom înregistrăm, de asemenea, cuvinte care au suferit o modificare față de forma înregistrată în dicționare: de pildă, și-au schimbat partea de vorbire sau genul, au căpătat forme de plural sau folosesc alte morfeme de plural, se scriu altfel (cu cratimă sau fără cratimă sau ca în limba de origine) ș.a.

Trebuie să precizăm că prin *cuvânt* în acest proiect se înțelege, de fapt, o unitate lexicală care poate fi formată din unul sau mai multe cuvinte în accepțiunea obișnuită.

Corpusul de presă scrisă folosit este alcătuit din mii de articole descărcate de pe Internet (însușind circa 14 milioane de cuvinte) din ziare în format electronic precum *Adevărulonline*, *BBC-România*, *Cotidianul*, *Jurnalul Național*, *Libertatea* și *România Liberă*, apărute în perioada 01.08.2004–15.10.2007. Corpusul este accesibil prin bunăvoința unor colegi italieni.

Dicționarele românești care alcătuiesc corpusul de excludere, adică referința față de care un cuvânt este considerat nou-apărut (anume, dacă nu este deja

înregistrat în corpusul de excludere respectiv) sunt cele în format electronic disponibile la adresa <http://dexonline.ro>, din care avem în vedere DEX '98, DLRA, DLRC, DLRM, DN, MDA și MDN¹.

Modul în care se realizează observarea lingvistică a cuvintelor nou-apărute în presa scrisă, printr-un sistem semiautomat, este descris în Barbu (2006).

În articolul de față vom prezenta, în schimb, în prima parte, interfața platformei Neorom folosită pentru dezvoltarea bazei de date românești, iar în a doua parte, o analiză sumară a cuvintelor înregistrate în această bază. Numărul cuvintelor înregistrate până acum este de peste 2000 și se preconizează să se dubleze până la sfârșitul acestui an.

1. INTERFAȚA PLATFORMEI NEOROM

În această secțiune vom descrie conținutul fișei care trebuie completată pentru fiecare cuvânt nou-introdus în bază. Fiecare câmp al fișei reprezintă, în același timp, un posibil criteriu de căutare pentru utilizatorii care doresc să consulte baza de date Neorom.

După cum se vede în figura de la pagina 16, câmpurile care trebuie completate sunt următoarele:

Date generale despre despuiere:

Type – Se indică faptul că datele sunt extrase din presa scrisă.

Langue – Datele culese sunt din limba română.

Région – Este vorba de limba română vorbită în România.

Source – Ziarul din care s-a extras cuvântul respectiv.

F. Publication – Data ediției ziarului.

Datele fișei:

Entrée – Se indică cuvântul-titlu.

Catégorie grammaticale – Categoria gramaticală (partea de vorbire, genul, numărul, tipul verbului etc.) se alege dintr-o listă predefinită. În privința categoriei gramaticale, ne-am confruntat la început cu faptul că în lista predefinită nu figura genul neutru (deoarece nu există în celelalte limbi romanice), însă ulterior această problemă a fost rezolvată.

¹ Ulterior am adăugat la corpusul de excludere și DOOM2, însă confruntarea a fost făcută parțial, pe de o parte deoarece în momentul apariției lui proiectul Neorom era început deja, iar, pe de alta, pentru că este incomparabil mai anevoioasă confruntarea cu un dicționar pe hârtie, cum este cazul DOOM-ului, decât cu dicționare în variante electronice, cum sunt cele de la dexonline.ro.

Contexte – Pentru fiecare cuvânt-titlu se dă contextul în care apare în numărul respectiv al ziarului. În cele mai multe cazuri, un cuvânt apare în mai multe numere ale mai multor ziare. În această situație se alege de obicei numărul cel mai vechi, însă acolo unde este cazul se preferă contextul care sugerează cel mai bine sensul cuvântului respectiv (de pildă, sunt contexte în care se dă chiar o scurtă definiție a cuvântului în cauză).

Aspects typographiques – Această rubrică se referă la modalitățile de subliniere a unui cuvânt. În cele mai multe cazuri, sublinierea se face cu ghilimele, însă în edițiile pe hârtie pot exista și alte modalități.

Type de néologisme – Acest câmp este destinat indicării modului de formare a cuvântului nou. Se alege dintr-o listă predefinită, redată în traducere în Anexă, simbolul corespunzător modului de formare a cuvântului.

Section de périodique – Se indică secțiunea articolului din care a fost extras cuvântul. Domeniile cărora le aparțin în general secțiunile unui ziar sunt cel politic, economic, financiar, social, comercial (autoturisme), informatic-electronic, sănătate, sport, cultural și diverse. Pentru că în corpusul electronic folosit articolele nu sunt organizate pe secțiuni, domeniul este dedus după conținutul articolului.

Page – În cazul edițiilor pe hârtie se poate indica pagina publicației, însă noi, folosind edițiile electronice, nu avem acces la această informație.

Auteur – Dacă se cunoaște autorul articolului, acesta poate fi indicat.

Code note – Pentru anumite tipuri de neologisme se poate adăuga un cod de notă explicativă, ales dintr-o listă predefinită (astfel, în exemplul din fișă, 2e înseamnă variantă flexionară).

Note – Acest câmp conține nota explicativă propriu-zisă. În exemplul dat în figură, cuvântul *anabolizant* este un neologism sintactic (pentru definiție v. Anexa), pentru că este obținut prin schimbarea genului, de la substantivul neutru *anabolizant*, la unul masculin (cu pluralul *anabolizanți*).

État – Starea fișei poate fi precizată în această rubrică prin indicarea uneia dintre valorile Incompletă/Completă.

Commentaires – Colaboratorii pot face diferite comentarii pe marginea fișei respective, ele nefiind făcute publice.

Historique de changements – Zona de evidență a modificărilor operate în fișă este completată automat de sistem cu numele colaboratorului care a creat, a completat, a corectat sau a validat fișa și cu data operației respective.

Procesul de realizare a fișei se încheie apăsând butonul de salvare 'Sauvegarder' sau lăsând fișa neschimbată prin butonul de anulare 'Annuler'.

Francès · Galleg · Portuguès

PLATAFORMA NEOROM

Bienvenue ivr | Gestion de fiches :: Presse - Éditer fiche

Gestion de fiches

- Édition de fiches
- Consultation réalisée
- Consultation générale
- Consultation impression

Sortir

Données générales du dépouillement

Type: Presse
 Langue: Roumain
 Région: ROMANIA
 Source: România Liberă
 F. Publication: 04/08/2004 (jj/mm/aaaa)

Données de la fiche

Entrée: anabolizant corpus d'exclusion

Catégorie grammaticale: Nombre masculino

Contexte: Atleta ieseana Carmen Zamfir a recunoscut ca a consumat *anabolizanti*, desi a fost constienta ca acestia fac parte din categoria substantelor interzise.

Aspects typographiques: Sin marca tipográfica

Type de néologisme: SINT - Neologismo sintáctico aide

Section du périodique: SPT - sportive

Page:

Auteur: Oui Non

Code note: 2e chercher

Note: variante flexiva de s.n. 'anabolizant'

État: Incomplétez Complétez

Commentaires:

Historique de changements

	Création	Complété	Correction	Validation
Auteur	ivr	-	-	-
Date	19/11/2008	-	-	-

sauvegarder annuler

Observatoire de Néologie - Institut Universitaire de Linguistique Appliquée - Université Pompeu Fabra
 La Rambla, 30-32, 08002 Barcelone. Tel. 935 422 334 le Fax 935 422 321
 observatori.neologia@upf.edu

Fişa unei intrări din baza de date Neorom

2. ANALIZA CUVINTELOR ÎNREGISTRATE ÎN BAZA NEOROM

În ceea ce urmează propunem clasificarea cuvintelor înregistrate în baza Neorom din punctul de vedere al modurilor lor de formare, pentru a putea urmări modalitățile de manifestare a creativității lingvistice în româna actuală.

Indicarea modului de formare a fiecărui cuvânt înregistrat se face, în baza de date Neorom, potrivit unei liste predefinite de tipuri de neologisme, comune pentru toate limbile implicate în proiect, ale căror simboluri și definiții sunt specificate în

anexă. Menționăm că această clasificare se bazează pe forma analizabilă a cuvintelor, iar nu pe etimologia lor în mod strict (de pildă, unele dintre cuvintele analizabile pot fi, de fapt, împrumuturi).

În continuare prezentăm cele mai reprezentative modalități de formare a cuvintelor noi din baza de date românească. Toate exemplele sunt date cu grafia din corpus.

2.1. Derivare cu afixe

Printre cele mai productive metode de îmbogățire a lexicului rămâne derivarea cu afixe, așa cum a observat și Stoichițoiu-Ichim (2001: 8).

2.1.1. Suffixare

Preponderentă este utilizarea unor sufixe neologice:

- substantivele: **-ism** (*blairism, ceaușism, chinezism, consumism, heirupism, minimalism*), corelativul său pentru nume de agent sau de adept **-ist** (*angelist, antiimigraționist, antipesedist, baasist, blatist, brejnevist, cablist, capro-varzist, cederist, cekist, conspiraționist, cotrocenist, cuzist, developmentalist, dezinflaționist, drujbist, echinoxist, etnocacerist, facturist, fomist, forumist, fripturist, frontierist, galerist, gorbaciovist, hair-stilist, heirupist, iliesciano-fesenist, manelist, maradonist, minimalist, sepepist, stelist, știrist, traseist, udemerist, umanisto-puterist*), **-itate** (*conectivitate, concurențialitate, habitabilitate, sustenabilitate*), **-istică** (*zvonistică*), **-ant/-ent** (*aplicant, concedent, contribuent, fitonutrient, micronutrient, nutrient, repondent*), **-iadă** (*baroniadă, căpșuniadă*), **-aj** (*bunkeraj*), **-at** (*compresorat*), dar și sufixul mai puțin obișnuit **-ing** (*bancheting, cuponing*);
 - adjectivele: **-bil** (*accizabil, finanțabil, fracționabil, funcționabil, gestionabil, retrogradabil, sustenabil, șantajabil*), **-istic** (*aiuristic, baschetbalistic, cristic/cristic, futuristic, manelistic*), **-ant** (*autobronzant, autocolant, calificant, descalificant, globalizant*), **-al** (*acțional, asistențial, aspirațional, credal, intervențional, stagional*), **-tiv** (*citativ, confiscativ, inovativ*);
 - adverbiale: **-mente** (*civilmente*);
 - verbale: **-iza** (*desecretiza, enclaviza, energiza, externaliza, fideliza, termpaniza*), regăsit și în sufixele substantival **-izare** (*accesorizare, bancarizare, carrefourizare, competitivizare, conformizare, credibilizare, delocalizare, demutualizare, destalinizare, digitizare, facsimilizare, funcționalizare, viabilizare*) și participial **-izat** (*accesorizat, anualizat, cofeinizat, francizat*).
- Cu ajutorul sufixelor vechi românești se creează următoarele tipuri de derivate:
- substantivele cu: **-re** (*abuzare, agreare, alertare, auditare, avalizare, branșare, calamitare, căpătare, căpușare, concertare, criptare, criticare, dalare, debranșare, decomunizare, declasificare, decongestionare, delegare, delegitimare,*

denăstasificare, denominare, derusificare, despovărare, distrare, disturbare, exhibare, fentare, fumare, gajare, gudurare, îndatorare, microcipare, stentare), **-eală/-ială** (bălăcăreală, bulibășeală, cafteală, cârcoteală, drăcuială, fonfăială, eurocâpșuneală, golăneală, rockereală, vrăjeală), **-tor** (comediator, comunicator, contestator, cusător, devalizator, dezvoltator, împingător), **-ar** (benzinar, broscar, caravanar, ciorbar, cuponar), **-iță** (crăciuniță, ciorbiță, dubiță, glumiță), **-ier** (ambulanțier), **-ie** (boemie);

- adjectivale cu: **-an/-ean/-ian** (amazonian, anatolian, bășescian, bachian, bașkan, becalian, brechtian, cărășean, cațavencian, caracalean, cosmopolitan, giuleștean, hamletian, hollywoodian, ivorian, pascuan, transnistrean), **-ic** (alcoolsopic, aminic, discalculic, disgrafic, etnocentric, futuristic, glicemic, glicerinic, transgenic), **-ez** (birmanez, cannez, taiwanez, torinez), **-tor** (aiuritor, blasfemiator, descumpănitor), **-uț** (blonduț, finuț), **-at/-it** (blătuit, cagulat, cimentuit, cipat, firmat), **-os/-oasă** (băftos, bengos, fișos, sexoasă);
- verbale cu: **-a** (apostila, bugeta, căpușa, concubina, disturba, falsa, ghidona, microcipa), **-i** (bucătări, căpăci), **-ui** (țepui).

Menționăm două creații livrești expresive, care folosesc sufixele vechi *-nic* și, respectiv, *-aci*: *culturnic* „activist cultural comunist” și *gândaci* „om cu sarcina de a gândi și a cărui gândire este fără valoare”.

2.1.2. Prefixare

Dacă numărul prefixelor folosite în derivare nu este nici pe departe tot atât de mare ca acela al sufixelor, acest fapt este compensat prin numărul deosebit de mare al cuvintelor prefixate.

Sunt înregistrate numeroase cuvinte cu prefixe vechi, dintre care de departe cel mai productiv este **ne-** (*neaccizabil, neacoperire, neactiv, neactivare, neactualizare, neadekvare, neaderare, neadjudicare, neadministrabil, neaerisire, nealegere, nealergic, nealimentar, neamerican, neangajament, neangajant, nearmonizare, neasigurare, neasumare, neașezare, neatingere, neatractiv, neatractivitate, neatrăgător, neautomat, neavantajos, necalificare, necalitativ, necandidatură, necanonic, necaracteristic, necarbogazos, necarbonatat, necâștigător, necheltuire, neciufut, necivilizație, neclasic, neclerical, necolaborare, necolegial, necombatere, necombativ, necomercializabil, necompetițional, necompetitiv, necomunicare, necomunist, neconcesiv, neconcurență, neconcurențial, neconfesional, neconform, neconformare, neconformitate, neconservator, neconsiderare, neconsolidabil, neconstituționalitate, neconstructiv, neconsultare, necontagios, necontencios, necontributiv, necontrolabil, necontrolare, neconvocare, necorelare, necorespundere, necorporal, necostisitor, necredibil, necreștin, necreștinesc, necuantificabil, necultural, necumulativ, necunoscător, necunoștință, necurățare, neeuropenizare, nesustenabil*).

Acesta este urmat de **de-/des-/dez-** (*debirocratizare, declasifica, decongestionare, delegitimare, delocalizare, demutualizare, descreștinare, desecretiza, dezaburire, dezinflație*).

Dintre prefixele neologice (comune limbilor romanice și indicate într-o listă specială a platformei Neorom), cel mai des întâlnite sunt cele „negative”.

Prefixul **anti-** este cel mai bine reprezentat dintre prefixele de acest tip (*antiadormit, antialcool, antialgic, antiavort, antibolșevic, anticastrist, anticearcăn, anticeaușist, anticelulită, anticelulitic, anticenzură, anticoncurență, anticoncurențial, anticriminal, anticriminalitate, anticutremur, antidiscriminare, antiefracție, antieuropean, anti-europenism, antievreiesc, antifair-play, antifraudă, antifumat, antigerman, antiglobalist, antiglobalizare, antihepatic, antiiliescian, antiimigraționist, antiirakian, antiisraelian, antiîmbătrânire, antijaponez, antimafie, antimanele, antimanelist, antinicotină, antinipon, antinomenclatură, antioccidental, antiopozitie, antiorbire, antiortodox, antiototman, antipatinaj, antipesedist, antipiraterie, antirăzboi, antireformă, anti-rujeolic, antirus, antirusesc, antisărăcie, antisecretoriu, antișforăit, antisirian, antispam, antispionaj, antispyware, antitraseism, antitratat*).

La acesta se adaugă **contra-** (*contramemoriu, contradecarație, contra-informativ, contraraport*) și **non-** (*non-concurențialitate, nonecologism, non-guvernamental*).

Numeroase derivate prefixate exprimă sensuri spațio-temporale cu ajutorul prefixelor latino-romanice: **ante-** (*antecontract, antemenționat, antemergător, anteprounța, anterevoluționar*), **extra-** (*extracomunitar, extraeuropean, extrahepatic, extraopțiune, extrasportiv*), **inter-** (*intersezon, intertitlu*), **intra-** (*intraeuropean, intraspitalicesc*), **post-** (*postfactum, postfestum, postiliescian*), **supra-** (*suprahepatic, supratitlu*).

Prefixele neologice care exprimă ideea de superlativ sunt și ele reprezentate prin **arhi-** (*arhisuficient*), **extra-** (*extrașansă*), **hiper-** (*hiperputere*), **super-** (*superdezinflație*), **ultra-** (*ultraproformant, ultrapoluat*).

Alte prefixe neologice productive sunt **bi-** (*binominal, bipartizan, bipolarizare*), **co-/con-** (*codecizie, coeditare, cogenerare, coinventator, centru, coorganizator, copartner, coprezentatoare*), **cvasi-** (*cvasi-absență, cvasi-certitudine, cvasi-confidențialitate, cvasi-conjunctural, cvasi-fascist, cvasi-fiscal, cvasi guvernamental, cvasi-necunoscut, cvasi-protectorat, cvasi-război, cvasi-total/cvasitotal, cvasicircular, cvasiconfidențial, cvasidefinitiv, cvasiegalitate, cvasieuropean, cvasigeneralizat, cvasiexistent, cvasilegal, cvasinațional, cvasinestatutar, cvasistaționar*), **demi-/hemi-/semi-** (*demidulce, hemitorace, semieșec, semimaraton, semipermanent, semisecret*), **multi-** (*multicentru, multi-layer, multiplayer/multi-player*), **re-** (*reinvestiga, reizbucni, reizbucnire, reîncarcerare, renumăra, renumărare, reobișnui, reobișnuire, reporni, repornire, re poziționa, re poziționare, retehnologizare*) și **sub-** (*subcontractant, subcontractor, subfinanțare, submăsură*), **trans-** (*transgenic*), **vice-** (*vice-primar, vicelider*).

2.2. Compunere

Un număr mare de cuvinte înregistrate în baza Neorom sunt formate prin compunere cultă cu ajutorul prefixoidelor și sufixoidelor, prin compunere din cuvinte întregi, aflate în diverse raporturi sintactice (vezi Coteanu *et al.*, 1985), și prin compunere prin abreviere (siglare, acronimie și trunchiere).

2.2.1. Compunere cultă

Compunerea cultă (sau „savantă”) urmează un „model hibrid” cu circulație internațională și se definește prin prezența unui prim element de compunere greco-latin, și, mai nou, englezesc, terminat, în majoritatea cazurilor, în vocală, și prin topica determinant/determinat (improprie limbii române) (Stoichițoiu-Ichim 2001:10). Menționăm că, potrivit unui criteriu stabilit de consorțiul proiectului Neorom, prefixoidele care participă la compunerea cultă sunt cele care nu au fost în limba de origine prepoziții sau adverbe. Compusele înregistrate în baza Neorom conțin, în general, următoarele prefixoide:

- **agro-** (*agroturistic*);
- **auto-** cu sensul „de la sine, pe sine” (*autoadmirație, autoadresa, autoaproba, autobronzant, autoconduce, autoconvinge, autocopia, autodenunț, autodisponibiliza, autodisponibilizat, autodisponibilizare, autoexclude, autofraudare, autoglorificare, autoimpus, autoinvita, autoironic, automotivare, autonumi, autopropune, autoregenera, autoreglementare, autoreprezentare, autosuficient, autosuficiență, autosuspenda, autosuspendare, autovictimiza, autovictimizare*);
- **auto-** cu sensul „referitor la automobil” (*automarfar*);
- **bio-** (*biorezonanță, bioterorism, bioterorist*);
- **cardio-** (*cardio(-)respirator(iu), cardiomiopatie, cardioracic*);
- **cine-** (*cinecronică*);
- **electro-** (*electro-gipsy, electro-jazz, electro-țigănească*);
- **etno-** (*etnoarheolog, etno-chic, etnocacerist, etnocentric, etnocultural, etnofilosofic, etno-dance, etnofolcloric, etnoistoric, etnolingvistic, etnonațional*);
- **euro-** (*euro-acciză, euro-african, euro-american/euroamerican, euroanaliză, euro-asiatic, euroasistat, eurobarometru, eurobirocrat/euro-birocrat, eurobond, eurocâșuneală, eurocetățean, euro-civilizație, eurocomisar, eurocomunist, eurocomunitar, euroconform, euroconsilier, euroconstituție, euro-corupt, eurocupă, euro-dance, euro-entuziast/euroentuziast, eurofortăreață, eurogară, euro-globalizare, eurogol/euro-gol, euromiting, euro-observator/euroobservator, eurooptimist, euro-organism, europarlament, euro-parlamentar/europarlamentar, europopular, europubelă, euroregional, euroregiune, euro-sceptic/eurosceptic, euro-scepticism/euroscepticism, eurosocialist, euroșcoală, euro-ziar, euro-zonă*);

- **fito-** (*fitoestrogen, fitonutrient, fitoterapeutic*);
- **foto-** (*fotoîmbătrânire, fotojurnalism, fotoprotecție, foto-video*);
- **geo-** (*geo-strategic/geostrategic*);
- **hidro-** (*hidro-geologic*);
- **mega-** (*megaafacere, megaescroc, megapixel, megaputere*);
- **micro-** (*microcredit, microcreditare, microfinanțare, microîntreprindere, micronutrient*);
- **mini-** (*minimonovolum*);
- **mono-** (*monofilament, monovolum*);
- **tele-** (*televoting*);
- **tech-** (*tech-cultură, tech demo*);
- **video-** (*video-chat, videodownload, video-interfon, videostreaming*);
- **web-** (*web designer/web-designer, web hosting, website*).

După cum se poate observa, cel mai productiv este elementul **euro-**, urmat de **auto-** și **etno-**. De remarcat este, de asemenea, apariția elementelor noi, de origine engleză, **tech-** și **web-**.

Spre deosebire de cuvintele formate cu prefixoide, cele cu sufixoide sunt mult mai puțin numeroase. S-au înregistrat cuvinte cu sufixoidele **-cid** (*etnocid*), **-fil** (*eurofil*), **-fob** (*eurofob*) și **-log/-logie** (*algeziologie, brâncușolog*).

2.2.2. Compunere din cuvinte întregi

După cum afirmă Stoichițoiu-Ichim (2001:10), compusele de acest tip sunt frecvent întâlnite în presă, fiind creații ocazionale care răspund nevoii de brevități specifice stilului publicistic.

Într-adevăr, și în corpusul studiat de noi aceste compuse sunt foarte numeroase.

Dominant este numărul celor care exprimă relații sau raporturi de diferite tipuri:

- relații politice, economice sau sociale între două sau mai multe state (sau populații) (*americano-canadian / european / britanic / englez / francez / libanez/..., arabo-israelian, irakiano-american-român, central-est european, chino-ruso-indian, etnico-religios, geto-dac*);
- relații economice sau organizatorice (*administrativ-teritorial, asigurare-reasigurare, buget-finanțe, buget-finanțe-bănci, cercetare-dezvoltare, cerere-ofertă, cultural-științific / artistic / educativ, economisire-creditare, financiar-contabil / fiscal / monetar, social-economic, vânzare-cumpărare*);
- relația dintre poziția unui bombardier și direcția de lansare a proiectilelor (*aer-aer, aer-sol, sol-aer*).

Compunerea de acest tip este folosită pentru a exprima și alte aspecte, cum ar fi:

- poziționarea geografică (*central-sud-estic, carpato-danubiano-pontic*);

- apartenența politică (*centru dreapta/stânga, creștin-democrat, creștin-social, democrat-popular, liberal-democrat, social-liberal, social-liberalism, socialisto-liberal*);
- denumirile date unor echipe sportive sau jucătorilor lor (*alb-albastru, galben-albastru/negru/roșu, roș-albastru*);
- nuanțe de culori și culorile unor obiecte (*galben-roz-auriu, galben-verde, galben-verzui*);
- nume de funcții (*adjunct-șef, administrator(-)delegat, arhitect-șef, căpitan-comandor, director-adjunct, director-coordonator, director-fondator, editor-publicist, episcop-vicar*);
- nume de meserii sau de domenii (*ameliorator-afânător, cazangiu-tinichigiu, confecționar-asamblor, construcții-montaj, croitor-confecționar, nuclearo-electric*);
- calități multiple ale aceleiași persoane (*avocat-inventator, deputat-avocat, deputat-jurist, femeie-kamikaze*);
- tipuri de entități (*beach bar/bar-beach, camion-cisternă, capac-platformă, celulă(-)stem, celulă-sursă, emisiune-dezbatere*), din care bine reprezentate sunt tipurile de așezăminte (*biserică-cetate, bloc-cutie, castel-hotel, clădire-monument, gimnaziu-internat, școală-internat*);
- diferite caracteristici ale unor entități (*avion-spion, camion-capcană, centru-pilot, cerere-tip, companie-client, copil-minune, copil-problemă, declarație-șoc, destinație-vedetă, dezvăluire-șoc, european-model, fază-pilot, fermă-model, manifestare-maraton, vizită-fulger*).

Analizând compusele din punctul de vedere al elementelor lexicale care intră în componența lor, se constată că sunt bine reprezentate cele care au ca prim element cuvintele **femeie** (*femeie-cancelar, femeie-cercetaș, femeie-kamikaze, femeie-ministru, femeie-prefect*), **echipă** (*echipă-fanion, echipă-gazdă, echipă-oaspete, echipă-satelit, echipă-surpriză*), **firmă** (*firmă-căpușă, firmă-fantomă, firmă-mamă, firmă-pirat*) și **nou** (*nou-angajat, nou-creat, nou (-) promovat, nou (-) înființat*).

Pe de altă parte, cuvintele care sunt folosite cel mai frecvent ca al doilea element de compunere sunt **cheie** (*actor-cheie, aliat-cheie, clădire-cheie, domeniu-cheie, element-cheie, factor-cheie, frază cheie, funcție-cheie, întrebare-cheie, moment-cheie, rol-cheie, rol geostrategic-cheie, stat-cheie*), **șef** (*adjunct-șef, agent-șef, arhitect-șef, chestor-șef, comandant-șef, comisar-șef, consilier-șef, economist-șef, edil-șef, editor-șef, medic-șef*) și **record** (*amendă-record, an-record, audiență-record, buget-record, captură-record, cifră-record, nivel-record, sumă-record, timp-record*), urmate de **surpriză** (*cadou-surpriză, echipaj-surpriză, echipă-surpriză, element-surpriză, vizită-surpriză*), **mamă** (*bancă-mamă, companie-mamă, dosar-mamă, firmă-mamă*), **cadru** (*caiet-cadru, contract-cadru, decizie-cadru*), **țintă** (*electorat-țintă, grup-țintă, target-țintă*) și **limită** (*apreciere-limită, caz-limită, termen-limită*).

Pentru că nu ne-am propus să analizăm compusele nici din punctul de vedere al părților lor de vorbire, nici din punctul de vedere al relațiilor interne dintre elemente, nu facem decât să semnalăm înregistrarea unor compuse de alt tip decât cele discutate mai sus, precum *bine-bine*, *bine(-)mersi*, *ceva-ceva*, *cum-necum*, *foarte-foarte*, *gaia-mațu*, *gol-goluț*, *grupuri-grupuri*, *grupuri-grupulețe*, *neam-prost*, *neaoș-românesc*, *ușor-ușor*.

Locuțiunile își au și ele locul în baza de date Neorom: *contra cost* (scris și *contracost*), *cu bună-știință*, *cu susul în jos*, *cu tot dinadinsul*, *de bună(-)voie*, *din susul*, *în necunoștință de cauză*. La acestea se adaugă locuțiuni și expresii din alte limbi, mai precis din italiană și latină: *al dente*, *con dolcezza*, *dolce far niente*, *silenzio stampa*, *ex-aequo*, *in situ*, *in integrum*, *pro bono*.

2.2.3. *Compunere prin abreviere: siglare, acronimie și trunchiere*

Cele mai multe compuse prin abreviere provin din sigle de partide și organizații. Însă pentru baza noastră de date interesează doar acele elemente care și-au pierdut caracteristicile unei sigle (prin aceea că se scriu cu minuscule, se utilizează cu flexiune de număr sau gen sau cu o accepțiune diferită de cea originară), iar acestea sunt foarte puține. Nu putem menționa decât *sereleu* și *sms*, la care se adaugă un număr ceva mai mare de asemenea compuse care au primit și sufixul *-ist* pentru a denota membrii unui partid sau ai unei organizații: *cederist*, *cekist*, *sepepist/sepepistă*, *udemerist*.

În privința compuselor prin acronimie, care în accepțiunea acestui proiect se face după modelul cuvântului *frangleză* (obținut din *fran[ceză și en]gleză*), nu putem menționa decât *alicament* (*ali* de la *aliment* și *cament* de la *medicament*).

Trunchierea se face după model străin, constând în decuparea prefixoidelor din compusele culte pentru a fi folosite ca adjective invariabile sau, apoi, ca substantive. Exemple ale aplicării acestui procedeu înregistrate în baza de date sunt *combo*, *eco*, *ego*, *electro*, *etno*, *hidro*, *homo*, *lesbi*, *macro*, *mix*, *termo*, *turbo*, *vice*.

2.3. Conversiune

Conversiunea este procedeul prin care un cuvânt este format prin schimbarea părții de vorbire, fără modificarea bazei lexicale. Substantivizarea adjectivelor este, de departe, tipul de conversiune cel mai des întâlnit. Se pot constata câteva direcții principale de manifestare a acestui tip de conversiune.

- Când o persoană (sau, mai general, o ființă) este desemnată printr-o calitate a ei, mai ales la plural: *anchetat*, *aniversat*, *apropiat*, *ars*, *asistat*, *audiat*, *baltic*, *bancar*, *cagulat*, *curios*, *devotat*, *dezamăgit*, *disperat*, *drept*, *ecvin*, *eligibil*, *emanat*, *estic*, *exclus*, *expulzat*, *federal*, *fidel*, *francizat*, *galactic*, *grațiat*, *greu*, *guvernata*, *independent*, *interlop*, *iubitor*, *împrumutat*, *mascata*, *medaliat/medaliată*, *național*, *necăjit*, *norocos*, *penal*, *strămutat*, *vestic*.
- Când persoanele sunt desemnate prin culorile care le definesc ca grup, fie că e vorba de o culoare politică: *verzii*, fie că e vorba de culorile unei echipe: *vișinii*, *alb-albaștri*, *roșu-albaștri*, *tricolori* etc. Întotdeauna conversiunea se produce, în acest caz, pentru formele de plural.

- Când se urmărește denumirea unei trăsături prin ceea ce are generic, caz în care adjectivul care desemnează trăsătura respectivă este convertit în substantiv la singular, articulat hotărât: *derizoriul, divinul, economicul, eroicul, eroticul, esențialul, eticul, femininul*.
- Când este suprimat elementul determinat de adjectiv dintr-o sintagmă uzuală: *(alegeri) anticipate, generale, legislative, locale; (aparate) electronice, electrocasnice; (medicamente) compensate; (organizație) județeană; (petrol) brut; (scor) egal*.
- Alte situații: *componistică, contractor*.
- Au fost consemnate și cazuri mai aparte de conversiune, cum este substantivizarea unei interjecții: *gogâlf, heirup*.

2.4. Lexicalizare

Neologismele formate prin lexicalizare sunt definite în cadrul platformei Neorom ca acele substantive sau adjective care provin dintr-o formă flexionară verbală, cel mai adesea participiu sau gerunziu (ex. mai vechiul *intrând*), lexicalizată. În această categorie s-au înregistrat substantivele *alergat* și *schiat* și adjectivele provenite din gerunziu (folosite frecvent la feminin) *aburind, arzând* și *fumegând*.

2.5. Neologisme gramaticale

Neologismele care implică o schimbare de subcategorie gramaticală (gen, număr, regim verbal etc.) într-o bază lexicală sunt considerate neologisme gramaticale (sau sintactice, cum sunt denumite în platforma Neorom). În această clasă intră următoarele subtipuri:

- substantive masculine care capătă forme pentru genul feminin (*administratoară, arbitră, arhitectă-șefă, artizană, asină, cadetă, designeră, detectivă, dispeceră, doctoră, fană, gardiană, lideră, sepepistă, stelistă*);
- substantive neutre care devin masculine prin forma de plural (*amortizori, anabolizanți, boscheți, explozivi, flotori*) și masculine care devin neutre (*silicoane*);
- substantive care primesc forme de plural (*bejuri, designuri, desuuri, disconforturi, dragaje, euroi*).

2.6. Neologisme semantice

Neologismele semantice sunt formate prin modificarea semnificației unei baze lexicale. De asemenea, poate fi vorba de un nume propriu (de persoană sau marcă înregistrată) folosit ca substantiv comun. În această grupă am inclus cuvintele *cațavenci, ceaușești* ș.a.

2.7. Variații ortografice și morfologice

Variațiile ortografice sunt scrierile diferite ale aceluiași cuvânt. În această categorie am întâlnit două situații.

a) Când un cuvânt care se află în corpusul de excludere este scris diferit în presă. Foarte des întâlnite sunt cazurile în care prefixele sau prefixoidele sunt despărțite de bază prin cratimă (deși norma prescrie scrierea legată), așa cum se poate vedea în numeroase exemple din paragrafele anterioare ale acestui articol. Pe lângă acestea s-au întâlnit următoarele variații (unde cuvântul din paranteză reprezintă forma normată): *aiatolah (ayatolah)*, *argeșan (argeșean)*, *budhist (budist)*, *chic (șic)*, *click (clic)*, *exit poll/exitpoll (exit-poll)*, *heleștee (heleșteie)*, *igloo (iglu)*, *moto-cross (motocros)*, *boutique (butic)*.

b) Când un cuvânt care nu se găsește în corpusul de excludere circulă cu două sau mai multe grafii în presă: *christic/cristic*, *dead-line/deadline*. În această situație, cuvintele respective nu sunt înregistrate ca fiind formate prin variație ortografică, ci prin modul propriu-zis de formare, cum ar fi „împrumutul” în cazul acestor exemple.

Variațiile morfologice sunt schimbări ale morfemelor flexionare față de cele normale: *ălălaltul (ălălalt)*, *aeropoarte (aeroporturi)*, *cenușei (cenușii)*, *desage (desagi)*, *dorinți (dorințe)*, *drapeluri (drapele)*, *gazoane (gazonuri)*, *girofare (girofaruri)*, *habitaturi (habitate)*.

2.8. Împrumut neadaptat și adaptat

Multe dintre cuvintele noi înregistrate în baza de date Neorom sunt împrumuturi neadaptate, în marea lor majoritate anglicisme, simple sau compuse. Volumul mare de împrumuturi merită o analiză specială care depășește spațiul acestui articol. Menționăm totuși că se pot distinge câteva domenii în care afluența de anglicisme este remarcabilă:

- nume de profesii: *advertiser*, *account manager*, *chief executive officer*, *chief marketing officer*, *corporate director*, *developer*, *entertainer*, *fashion coordonator*, *gambler*, *graffer*, *head-hunter manager*, *web designer* ș.a.;
- sport: *cross country*, *down hill*, *full-contact*, *greencard*, *goal-keeper*, *hacky* ș.a.;
- muzică: *backing vocal*, *boy-band*, *cover*, *(deep) house*, *death-metal*, *downtempo*, *drum & bass*, *electric-gypsy*, *featuring*, *funk*, *heavy rotation* ș.a.;
- modă: *baby doll*, *face-painting*, *fashion*, *fusion-fashion*, *gloss*, *hair-styling* ș.a.;
- electronică și informatică: *dial-up*, *downloada*, *enter*, *gateway*, *hands-free*, *hi-tech* ș.a.;
- alimentație: *croissant*, *shaorma*, *fresh*, *junk-food*, *light* ș.a.

Dintre împrumuturile adaptate, care au suferit modificări de grafie, amintim *baner*, *biju*, *biznis*, *feng-shui*, *inci*.

2.9. Xenism

Deși semnificația generală a termenului *xenism* este aceea de împrumut neadaptat dintr-o limbă străină, noi deosebim xenismele de împrumuturile propriuzise, prin aceea că desemnează realități care nu sunt specifice zonei în care se vorbește limba-gazdă. Xenisme se găsesc, de pildă, în descrierile realităților din alte țări. Asemenea exemple sunt *datsan* („curent budist”), *fatwa* („edict religios”), *kumara* („cultură agricolă din insula Paștelui”), *guerilleros* („luptători de gherilă”), *mzungus* („om din rasa albă”).

2.10. Altele

Pentru unele cuvinte nu se poate stabili etimologia, cum sunt cuvintele simple dialectale, argotice, cazuri ciudate, dificil de etichetat, dar care totuși sunt cuvinte nou-folosite în presă. În această categorie am introdus termenii de specialitate din domeniul farmaceutic, medical etc. (*alfatoxină, botox, carmol, chinolonă, clenbuterol, dapoxetină, echinacee, efedră, endorfină, eritropoietină, escoriație, falcarinol, flavonoid, glifosat, spirulină*) sau cuvinte care nu au o etimologie evidentă (*amofarm, aszu, flex* ș.a).

3. CONCLUZII

Baza de date românească din cadrul platformei Neorom oferă o radiografie a limbii române de după anul 2000. Faptul că s-a ales presa scrisă drept corpus de despuiere asigură cercetării noastre accesul la limba vie. Baza de date cuprinde cuvinte care nu au fost înregistrate în principalele dicționare generale ale limbii. Chiar dacă unele dintre ele se găsesc în dicționare specializate pe domenii (argou, economic, informatică, sport etc.) sau lingvistice (de sinonime, de antonime sau ortografice), faptul că aceste cuvinte apar în presă arată că ele sunt accesibile publicului larg și de aceea multe dintre ele ar trebui să se regăsească în dicționarele explicative, dacă depășesc un anumit prag de apariții. Există și foarte multe hapaxuri în presa scrisă, care, însă, nu trebuie ignorate pentru că au importanța lor în studiul creativității lingvistice și al tendințelor de evoluție ale limbii, mai ales dacă avem în minte că un hapax poate ascunde în spatele său un cuvânt care este destul de frecvent în limba vorbită și care se poate impune după un timp.

În concluzie, acest articol oferă un material bogat despre ce se întâmplă în lexicul limbii de acum, însă este totodată o invitație la a accesa baza de date însăși (la adresa amintită în introducere) pentru a consulta informația mult mai bogată conținută în fișele cuvintelor date ca exemplu și ale altor cuvinte, în număr destul de mare, care nu au fost menționate aici.

REFERINȚE

- Barbu 2006 = Ana-Maria Barbu, *Observarea cuvintelor din presă neînregistrate în dicționar*, în Gabriela Pană Dindelegan (coord.), *Limba română. Aspecte sincronice și diacronice*, Actele celui de al V-lea Colocviu al Catedrei de limba română, 8–9 decembrie 2005, Editura Universității din București, 2006, p. 243–247.
- Coteanu et al. 1985 = Ion Coteanu, Narcisa Forăscu, Angela Bidu-Vrânceanu, *Limba română contemporană. Vocabularul*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1985.
- DEX '98 = Academia Română, Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan”, *Dicționarul explicativ al limbii române*, Editura Univers Enciclopedic, București, 1998.
- DOOM2 = Academia Română, Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan – Al. Rosetti”, *Dicționar ortografic, ortoepic și morfologic al limbii române*, ediția a II-a, Editura Univers Enciclopedic, București, 2005.
- DLRA = Zorela Creța, Lucreția Mareș, Zizi Ștefănescu-Goangă, Flora Șuteu, Valeriu Șuteu, *Dicționar al limbii române actuale* (ediția a II-a revăzută și adăugită), Editura Curtea Veche, București, 1998.
- DLRC = Vasile Breban, *Dicționarul limbii române contemporane*, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1980.
- DLRM = Academia Română, Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan”, *Dicționarul limbii române moderne*, Editura Academiei, București, 1958.
- DN = Florin Marcu și Constant Maneca, *Dicționar de neologisme*, Editura Academiei, București, 1986.
- MDA = Academia Română, Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan”, *Micul dicționar academic*, Editura Univers Enciclopedic, București, 2002.
- MDN = Florin Marcu, *Marele dicționar de neologisme*, Editura Saeculum, București, 2000.
- Stoichițoiu-Ichim 2001 = Adriana Stoichițoiu-Ichim, *Vocabularul limbii române actuale. Dinamică, influențe, creativitate*, Editura All, București, 2001.

ROMANIAN LEXICAL DATABASE IN NEOROM PLATFORM

(Abstract)

This paper presents the Romanian contribution to the database Neorom. The project Neorom has the target to build a database of lexical neologisms, collected since 2004, from the daily written press, in all the Romance languages. The paper has two main parts. The former presents the Neorom interface with respect to the fields one can fill in for describing a certain new word. The latter describes the content of the Romanian database from the point of view of neologism types, that is, their formation manners (derivation, word composition, loan etc).

Cuvinte-cheie: bază de date lexicale, neologisme, Neorom, tipuri de formare.

Keywords: lexical database, neologisms, Neorom, formation types.

*Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan – Al. Rosetti”
București, Calea 13 Septembrie nr. 13*

ANEXĂ

Tipuri de neologisme²

Cod	Descriere	Definiție
A	Altele	Cuvinte simple dialectale, argotice, cazuri ciudate, dificil de etichetat, dar care totuși sunt neologice. Ex.: <i>aszu</i> etc.
AM...	Împrumuturi adaptate	Cuvinte împrumutate din altă limbă, adaptate ortografic la română. Ex.: <i>butic, sandviș</i> . AMA – din altă limbă AMB – din bască AMCa – din catalană AMD – din germană AME – din engleză AMF – din franceză AMG – din greacă AMI – din italiană AML – din latină AMR – din rusă AMS – din spaniolă
FCOM	Format prin compunere	Neologism format plecând de la două radicale (simple sau compuse). Ex.: <i>camion-capcană</i> . Nu trebuie considerate radicale adverbele și prepozițiile care funcționează ca prefixe și care, de aceea, creează neologisme formate prin prefixare, iar nu prin compunere. Sunt adjective formate prin compunere și cele provenite din nume de familie/nume de popoare/nume de etnie/nume de clanuri (ex. <i>ruso-român</i>).
FCONV	Format prin conversiune	Neologism format printr-o schimbare a categoriei gramaticale, fără modificarea bazei lexicale. Ex.: <i>neoliberal</i> (s.m. din adjectiv)
FCULT	Format prin compunere cultă	Neologism format plecând de la: (a) un prefixoid și un sufixoid. Ex.: <i>eurofil</i> ; (b) un prefixoid și un radical. Ex.: <i>autoexigență</i> ; (c) un radical din limbă (sau împrumutat din altă limbă) și un sufixoid. Ex.: <i>algeziologie</i> .
FLEX	Format prin lexicalizare	Neologism format prin lexicalizarea unei forme flexionare (nu a unei paradigme complete), în general de la o formă a paradigmei verbale. Ex.: <i>alergat</i> (s.n.). Când neologismul este un substantiv care provine dintr-o formă verbală (participiu sau gerunziu) lexicalizată, se consideră întotdeauna FLEX. În schimb, în ceea ce privește adjectivele, trebuie ținut seama de următoarele: (a) când provin dintr-un participiu sau gerunziu al unui verb înregistrat în corpusul de excludere nu se tratează ca unități noi; (b) când provin dintr-un participiu sau gerunziu al unui verb neînregistrat în corpusul de excludere sunt considerate cuvinte noi, dar se face trimitere la verbul corespunzător și se tratează potrivit procesului de formare care le-a generat; (c) adjectivele morfologic complexe care au ca radical un participiu verbal înregistrat ca adjectiv în corpusul de excludere se tratează potrivit procesului care le-a generat.
FPRE	Format prin prefixare	Neologism format prin adăugarea unui prefix la un radical. Ex.: <i>submăsură</i> . Nu se consideră cuvinte noi cele formate cu prefixul <i>ex-</i> „fost” când se adaugă la radicale simple sau derivate care se referă la funcții, nume de meserii sau relații personale (<i>ex-președinte</i>), însă în restul cazurilor, da (<i>ex-înalt funcționar</i> , <i>ex-revoluționar</i>). Se consideră că o serie de prepoziții și de adverbe au valoare de prefixe, iar cuvintele formate cu ajutorul lor se consideră „neologisme prefixate”, nu „neologisme compuse” (<i>preafericit</i>).

² Traducere adaptată după lista tipurilor de formare oferită în interfața Neorom. Unele accepții diferă de cele uzuale în lingvistica românească.

FPRSU	Format prin prefixare și sufixare	Neologism care poate fi creat fie prin prefixare, fie și prin sufixare pentru că, îndepărtând oricare dintre afixe, baza rămâne neologică. Ex.: <i>superblatist</i> , în care <i>superblat</i> și <i>blatist</i> sunt amândouă neologisme.
FSINT	Format prin sintagmare	Neologism alcătuit dintr-o structură sintactică lexicalizată. Ex.: <i>motor de căutare</i> . Trebuie avut grijă să nu se considere unități sintagmatice cele care apar ca exemple ale unei intrări de dicționar (ex.: <i>activitate extrașcolară</i> , inclusă ca exemplu în intrarea lui <i>extrașcolar</i>).
FSUF	Format prin sufixare	Neologism format prin adăugarea unui sufix la un radical. Ex.: <i>relativizare</i> , <i>selecționabil</i> . De asemenea, sunt incluse în această categorie derivatele antroponimice, în special adjectivele și adjectivele substantivate, care fac referire, în special, la poziții partinice cu privire la persoane publice. Ex.: <i>iliescian</i> . În schimb, nu se consideră în mod sistematic formarea augmentativelor, a diminutivelor și a superlativelor sau a adverbelor terminate în <i>-mente</i> (exceptând cazul în care este vorba de o lexicalizare a uneia dintre aceste forme).
FTABR	Format prin abreviere	Neologism format prin abrevierea unui cuvânt sau a unei sintagme. Ex.: <i>bac</i> (< <i>bacalaureat</i>).
FTACR	Format prin acronimie	Neologism format prin compunerea unor segmente de cuvinte care alcătuiesc o structură sintagmatică. Ex.: <i>frangleză</i> (<i>franceză și engleză</i>).
FTSIG	Format prin siglare	Neologism format din literele unei sigle. Se iau în considerare doar cazurile în care sigla și-a pierdut unele dintre caracteristicile sale și s-a lexicalizat: se scrie cu minuscule, se utilizează cu flexiune de număr sau gen ori cu articol sau cu o accepțiune diferită de cea originară. Ex.: un <i>DJ</i> („disc-jockey”), <i>sereleu</i> (SRL).
FVAR	Format prin variație	Variantă formal ortografică (nici morfologică, nici sintactică) a unui cuvânt înregistrat în corpusul de excludere. Ex.: <i>click</i> (<i>clie</i>). Cum majoritatea sunt rezultate, în același timp, dintr-un proces de formare (FPRE, M etc.), se va acorda întotdeauna prioritate procesului de formare mai degrabă decât faptului că e vorba de o variantă.
M...	Împrumuturi	Cuvinte împrumutate din altă limbă MA – din altă limbă decât cele specificate, ex. <i>sushi</i> MB – din bască MCa – din catalană MD – din germană ME – din engleză MF – din franceză MG – din greacă MI – din italiană ML – din latină MR – din rusă MS – din spaniolă
Pendent	În suspans	În curs de etichetare
S	Neologism semantic	Neologism format prin modificarea semnificației unei baze lexicale. Ex.: <i>covor</i> („teren de baschet”), <i>tricolori</i> („echipă națională a României”). De asemenea poate fi vorba de un nume propriu (de persoană sau marcă înregistrată) folosit ca substantiv comun. Ex.: <i>xerox</i> .
SINT	Neologism sintactic (gramatical)	Neologism care implică o schimbare de subcategorie gramaticală (gen, număr, regim verbal etc.) a unei baze lexicale. Ex.: <i>arbitră</i> s.f. (din <i>arbitru</i> s.m.), <i>a se risca</i> v. pron. (din <i>a risca</i> v. tr.).
Xenism	Xenism	Xenism (ex. <i>mzungus</i>)